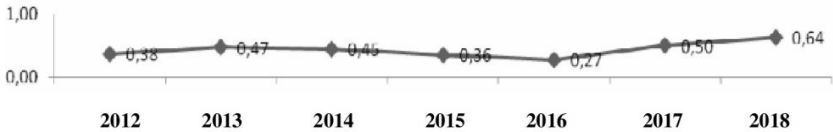

ЕКОНОМІЧНІ МОДЕЛІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Попри розвиток туризму у певних містах, туристична сфера України, на жаль, не витримує конкуренції зі світовими країнами-лідерами надання туристичних послуг. Нерівномірність знаходження місць атракцій, нерозвиненість інфраструктури, відсутність матеріально-технічного забезпечення, суттєво впливають на розвитку туризму в Україні. Низький рівень використання потужності туристичного потенціалу України підтверджується також і незначним внеском туристичної сфери в ВВП (рис. 1).

**Рис. 1. Показники частки доходів
від надання туристичних послуг у складі ВВП України, %**

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України

Якщо порівняти частку туризму у ВВП України у 2018 році (0,64%) зі світовими показниками (6–10%), то можна зробити висновок, що рівень розвитку туризму в Україні знаходиться на дуже низькому рівні. Тому доречним є апробація тих напрямів туристичної діяльності, які будуть новими, цікавими, доступними та долучать більшу кількість людей до туристичної діяльності. В даному контексті впровадження інклюзивного туризму є своєчасним, доречним і актуальним.

Кількість функціонування суб'єктів туристичної діяльності за регіонами України характеризується нерівномірним розподілом.

За даними Державної служби статистики України (на 2021 р.), в п'ятірку лідируючих областей за кількістю суб'єктів туристичної діяльності входять: Дніпропетровська область (325 одиниць), Львівська область (282), Одеська область (264), Харківська область (263), м. Київ (923) [3].

Розглядаючи ситуацію з розподілом суб'єктності підприємств туристичного господарювання на регіональному рівні, доцільно оцінити реальну картину функціонування підприємств туристичної галузі з подальшим координуванням можливостей впровадження різних туризму в тому чи іншому регіоні.

Ще одним суттєвим показником перспективності розвитку інклюзивного туризму є прогноз доходів від надання туристичних послуг, як ключовий показник розвитку туризму в країні, враховуючи сучасний стан економічного розвитку, податкове навантаження та рівень інфляції.

Тенденції надходжень до державного та місцевих бюджетів на початку 2021 року, говорять про позитивні зрушення в післякоронавірусний період (рис. 2, таблиця 1) [1]. Це дає впевненість у перспективності розвитку туризму в цілому, та інклюзивного туризму, зокрема.

Для підвищення ефективності економічного розвитку регіонів використовують різні моделі. Наприклад, у країнах, що використовують ганноверську модель (Німеччина, Велика Британія), спостерігається певна обмеженість повноважень регіональних (територіальних) органів влади або органів самоуправління, які суттєво залежать від міжбюджетних трансфертів.

Доходи місцевих бюджетів збільшується і мають наступний вигляд: у Німеччині спостерігається підвищення показників до 62,3% у 2019 р., порівняно з 58,1% у 2016 р., а у Великій Британії – до 45,4% у 2019 р., порівняно з 42,5% у 2016 р. [5]. Податковий потенціал регіонів нівелюється, щоб знизити рівень бюджетно-податкових диспропорцій. Ця модель реалізується за допомогою перерозподілу надходжень ПДВ і надання, як правило, тільки цільових трансфертів.

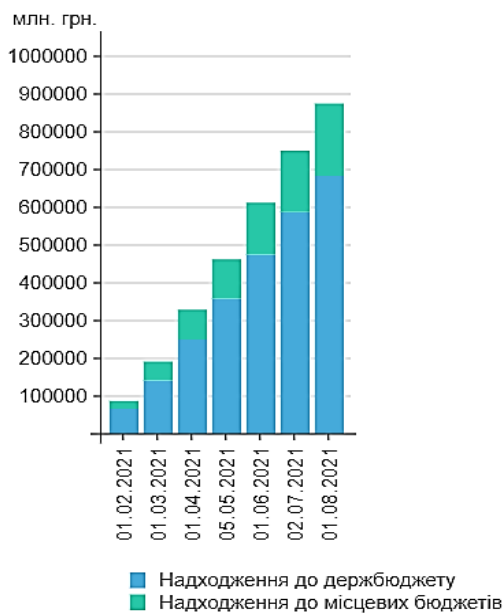

Рис. 2. Діаграма надходжень до державних і місцевих бюджетів за період 01.02. 2021–01.08.2021 р.

Джерело: побудовано за даними Держказначейства України

Таблиця 1

Надходження до державного та місцевого бюджетів за період 01.02–01.08.2021 р. (млн. грн.)

Дата	Держдбюджет	Місцеві бюджети	Усього
на 01.02.2021	66 070,1	22 024,1	88 094,2
на 01.03.2021	143 478,2	50 139,3	193 617,5
на 01.04.2021	251 528,7	77 333,7	328 862,4
на 05.05.2021	357 333,8	105 328,2	462 662,0
на 01.06.2021	476 105,7	135 514,9	611 620,6
на 02.07.2021	585 692,9	163 643,7	749 336,6
на 01.08.2021	684 534,9	192 384,5	876 919,4

Джерело: побудовано за даними Держказначейства України

В Італії та Франції застосовується латинська модель фінансового забезпечення регіонів і тому спостерігається протилежна динаміка: питома вага податкових надходжень у

доходах місцевих бюджетів збільшується у Франції з 65,2% у 2006 р. до 70,84% у 2019 р., але майже не змінюється в Італії – близько 78,2% у 2006 р. та 78,5 у 2019 р. (рис. 3) [5].

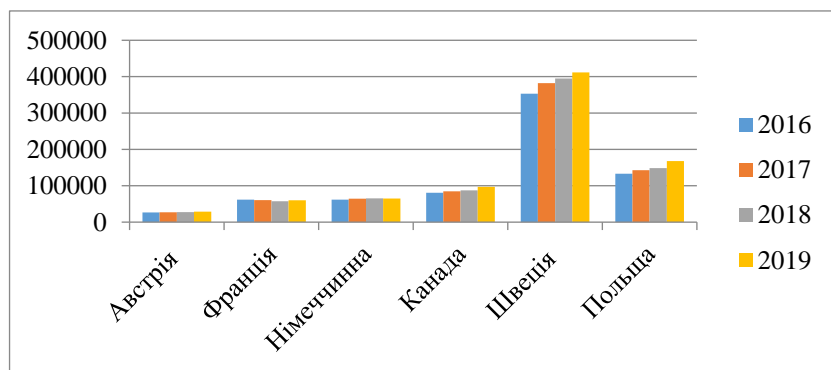

Рис. 3. Гістограма регіональних показників доходності в країнах світу

Джерело: складено автором за даними (OECD Fiscal Decentralization Database)

Для України та більшості країн Європи притаманна скандинавська модель соціально-економічного розвитку регіонів, яка характеризується як збільшенням, так і скороченням питомої ваги податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів: у Швеції спостерігається її зростання з 79,0% у 2006 р. до 91,1% у 2019 р., у Данії – скорочення з 82,7% у 2006 р. до 79,2% у 2019 р. [4].

Отже, між рівнем доходів туристів та доходами туристичних підприємств існує пряма залежність. Статистика свідчить про те, що при збільшенні доходу туриста на 2,5%, витрати на туризм зростають на 4%. Однак, аналізуючи дохідну частку ВВП України від туристичної діяльності, можна констатувати, що така тенденція не прослідковується.

На основі відкритої інформації Міністерства фінансів України та за допомогою спеціального забезпечення у MS Excel, спрогнозуємо сценарії розвитку туризму в Україні за трьома варіантами: песимістичним, реалістичним та оптимістичним (таблиця 2) [2].

**Прогноз доходів від надання туристичних послуг в Україні,
млн. грн.**

Роки	Песимістичний	Реалістичний	Оптимістичний
2021	21366,08	21685,65	23850,5
2022	21937,29	22447,95	27250,4
2023	21613,81	22849,41	32002,5

Джерело: побудовано автором за даними Міністерства фінансів України

Все вище викладене говорить про те, що не зважаючи на слабку конкурентну систему надання туристичних послуг, спостерігається позитивна тенденція до збільшення туристичних потоків за період 2011–2018 рр. та у післякоронавірусний період, інтенсивність розвитку внутрішнього туризму, що сприяє збільшенню дохідних часток у ВВП України та дає перспективність розгляду програми впровадження інклюзивного туризму в найближчі роки.

Література:

1. Белоусова Н.В., Скоростецкая О.А. Ситуативный анализ перспективности развития туристической сферы в коронавирусный период в Украине. *Научно-практический журнал «Туризм и гостеприимство»*. Полесский государственный университет. Республика Беларусь : Пинск. 2021. Выпуск № 1 (2021). С. 40–46.
2. Белоусова Н.В. Розробка програм з прогнозування економічного розвитку регіонів України. *Priority directions of science and technology development* : XI Міжнар. наук.-прак. конф. (11–13 липня 2021 р., м. Київ). Київ, 2021. С. 604–609.
3. Борушак М.І. Стратегія розвитку туристичних регіонів : монографія. Львів: Інтелект-Захід, 2008. – 280 с.
4. Максимова Т.С. Регіональний розвиток (аналіз та прогнозування) : монографія. Луганськ : Видавництво СНУ ім. В. Даля, 2003. 304 с.
5. Мальська М.П. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність / М.П. Мальська, М.Й. Рутинський, Н.М. Паньків : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 266 с.